

Nyt fra Sundhedsstyrelsen

Kirsten Groth Willesen, specialkonsulent, Enhed for ældre og demens, Sundhedsstyrelsen

Nu hvor året går på held, er det oplagt og se tilbage på, hvad der viste sig at blive et meget aktivt år på demensområdet. Især har arbejdet med det faglige oplæg til den nationale demenshandlingsplan 2025 i foråret, samt offentliggørelsen af og forhandlingen om den nationale demenshandlingsplan 2025 i efteråret, fyldt meget det sidste års tid. Sundhedsstyrelsen har derudover arbejdet med flere projekter, som har til formål at forbedre hverdagen for mennesker med demens og ikke mindst de pårørende og fagpersoner, som ligeledes møder og påvirkes af sygdommen i dagligdagen.

Sundhedsstyrelsens faglige oplæg til Demenshandlingsplanen

Sundhedsstyrelsen har i foråret især haft travlt med at udarbejde et fagligt oplæg til den nationale Demenshandlingsplan 2025. Oplægget var et bidrag til den samlede Demenshandlingsplan, som skal gøre Danmark til et demensvenligt land, hvor borgere, der er ramt af demens, kan leve et værdigt og trygt liv. Det er desuden formålet med den samlede Demenshandlingsplan at skabe mere sammenhængende forløb med fokus på tidlig indsats, nyeste viden og øget forskningsindsats. Endelig har der været fokus på inddragelse af pårørende samt tilbud om støtte i hverdagen. Regeringen og satspuljepartierne bag satspuljeaftalen for 2016 har afsat 470 mio. kr. i perioden 2016-2019 til initiativer i den nationale Demenshandlingsplan.

En lang række centrale parter inden for demensområdet i Danmark har været inddraget i udarbejdelsen af det faglige oplæg. De har dels bidraget til arbejdet via deltagelse i en referencegruppe, der har haft til opgave at rådgive Sundhedsstyrelsen i udarbejdelsen af det faglige oplæg, dels via deltagelse i mindre arbejdsgrupper. Sundhedsstyrelsen har gennem hele processen modtaget mange gode og vigtige input fra de involverede parter.

Sundhedsstyrelsen afleverede i juni det faglige oplæg til Sundheds- og Ældreministeriet. Oplægget indeholder i alt 17 anbefalinger, som blandt andet handler om bedre udredning af demens samt en gennemførelse af kompetenceløft i kommuner, regioner og almen praksis. De 17 anbefalinger omhandler både social- og sundhedsfaglige indsatser for mennesker med demens samt de rammer og vilkår, pårørende møder i hverdagen med demens.

Sundheds- og Ældreministeriet kom sidst i september med et oplæg til den nationale Demenshandlingsplan 2025, der bl.a. byggede på det faglige oplæg. Regeringen og satspuljepartierne forhandlede den 15. december den nationale demenshandlingsplan til 470 mio. kr. på plads. Med aftalen er partierne blevet enige om et fælles værdigrundlag og en lang række konkrete initiativer, som

skal være med til at løfte indsatsen over for mennesker med demens og deres pårørende frem mod 2025.

BPSD skal identificeres via IT-redskab

Ved siden af arbejdet med den nationale handlingsplan har Sundhedsstyrelsen også haft ansvaret for at gennemføre en række projekter på demensområdet i 2016. Det gælder f.eks. det såkaldte BPSD-projekt, som skal afprøve en model, der har til formål at nedbringe BPSD hos mennesker, som har demens og bor på plejecenter. Modellen tager afsæt i et svensk IT-registreringssystem, som bruges til at registrere BPSD hos mennesker med demens. Modellen skal afprøves i fem kommuner fra januar 2017 til maj 2018, hvorefter det evalueres. I projektet deltager i alt 24 plejecentre, som ligger i Faxe, Greve, Hedensted, Københavns og Næstved Kommune. BPSD-projektet blev igangsat som led i satspuljeaftalen 2015-2018.

Modellen består af tre trin. Første trin er en screening af den enkelte borgers BPSD-symptomer, som vurderes på baggrund af det validerede screeningsredskab NPI-skalaen. NPI står for Neuropsychiatric Inventory og er en skala udviklet til at vurdere et bredt spektrum af psykopatologi, der ses ved demens. I projektet bruges versionen NPI-NH, som er specielt udviklet til vurdering af personer, der bor på plejehjem. Den enkelte vurderes på NPI-NH-skalaens 12 symptomområder, hvor der gives 0-12 point for hvert symptom.

Modellens andet trin er det analytiske element, hvor personalet på baggrund af screeningen afholder en tværfaglig BPSD-konference, hvor de drøfter symptomerne og de mulige årsager til disse. Tredje trin er iværksættelse af de målrettede indsatser, som blev aftalt på BPSD-konferencen. For at følge op på beboerens trivsel gentages de tre trin løbende.

Modellens tre trin understøttes af IT-redskabet "BPSD-systemet". Det anvendes således både til at registrere beboerens BPSD-symptomer målt ved NPI, de mulige årsager til symptomerne, samt hvilke indsatser der efterfølgende skal iværksættes.

Udvalgte medarbejdere og ledere på de 24 plejecentre har her i efteråret gennemgået et kompetenceudviklingsforløb, hvor de blev undervist i brugen af IT-redskabet, NPI-NH-skalaen samt generel viden om demens og BPSD. Kommunerne har for nylig afsluttet kompetenceudviklingen og er nu klar til at starte med selve afprøvningen af modellen.

Nyt fra styrelsen

BPSD

Demens handlingsplan

Demensindsats

Pårørende

Demensrejseholdet uddanner demensnøglepersoner i hele landet

Sundhedsstyrelsens Demensrejsehold har i 2016 rejst rundt og besøgt plejecentre i hele landet. Demensrejseholdet består af en række faglige kompetencepersoner, som uddanner 6-10 demensnøglepersoner på de plejecentre, som de besøger. Indsatsen har til formål at give medarbejderne kompetencer til at håndtere den aktuelle udfordring med en stigning i antallet af beboere med demens, som har komplekse behov. Demensrejseholdet blev igangsat som led i satspuljeaftalen 2015-2018.

Demensrejseholdets model for uddannelse af demensnøglepersoner tager udgangspunkt i en praksisnær læring. Formålet er at uddanne medarbejderne i kommunikative metoder og konkrete redskaber samt give dem et kompetenceløft i forhold til selve forståelsen af borgeren med demens. I læringsgrupperne træner demensnøglepersonerne forskellige metoder til at skærpe den faglige refleksion sammen med demenskoordinatorer og daglige ledere. Forløbet er tilrettelagt efter principper om aktionslæring. Det betyder, at der tages udgangspunkt i konkrete udfordringer fra personalets hverdag, og at læringsgrupperne afprøver forskellige handlemuligheder i praksis. Deltagerne træner endvidere rollen som nøgleperson og metoder til formidling af faglig viden. Demensnøglepersonerne får dermed kompetencer til at indgå i sparring med deres kolleger, så den samlede demensindsats på det enkelte plejecenter forbedres, når nøglepersonerne anvender den erhvervede viden til at understøtte og vejlede basispersonalet i tæt samarbejde med demenskoordinatorer og ledere.

Svendborg og Thisted var de to første kommuner, som afprøvede Sundhedsstyrelsens model for uddannelse af demensnøglepersoner. Deres erfaringer med indsatsen er blevet samlet i en midtvejsevaluering, som blandt andet har vist, at Demensrejseholdets indsats skaber et udbytte i form af øgede medarbejderkompetencer og øget livsglæde blandt beboerne. Nøglemedarbejderne oplever større faglighed, fordi Demensrejseholdets redskaber og metoder sætter deres faglighed i spil og understøtter nysgerrighed og refleksion. På plejecentrene har de oplevet gladere beboere og færre konfrontationer, hvilket giver plads til flere positive aktiviteter. Derudover har medarbejderne fået en tro på, at de kan håndtere de svære situationer.

I 2016 var Demensrejseholdet ude hos seks forskellige kommuner, og otte nye kommuner kan se frem til deres besøg i 2017 og 2018. Demensrejseholdet vil ved projektafslutning i 2018 have uddannet demensnøglepersoner i 14 kommuner og på 48 plejecentre. Kommunerne arbejder hver især videre med forankring og udbredelse af indsatsen efterfølgende. For Sundhedsstyrelsen har det været interessant at opleve praksis og se de gode løsninger ude i kommunerne. Sundhedsstyrelsen forventer, at endnu flere vil få gavn af indsatsen, i takt med at nye demensnøglepersoner kan være med til at løfte demensindsatsen.

Pårørendepuljen igangsætter projekter, som aflaster pårørende til mennesker med demens

Sundhedsstyrelsens pårørendepulje har til formål at aflaste pårørende til mennesker med demens gennem nye og fleksible initiativer. Aflastningen skal give den pårørende mere overskud og flere ressourcer, da mange oplever at have mindre tid til arbejdsliv, hvile, hobbyer og fritidsaktiviteter på grund af den voksende omsorgsopgave. Sundhedsstyrelsen modtog i alt 57 ansøgninger, og 29 kommuner har fået støtte til at gennemføre projekter, som kan aflaste pårørende. Dette sker gennem tilbud om aktiviteter for borgeren med demens og aktiviteter for både borgeren med demens og dennes pårørende.

I starten af november afholdt Sundhedsstyrelsen kick-off møder for de deltagende kommuner, som for de flestes vedkommende nu har igangsat deres indsats. Sidst i 2017 afsluttes projekterne, og der vil umiddelbart efterfølgende blive offentliggjort en eksempelsamling, som skal præsentere kommunernes erfaringer med projekterne og inspirere andre i gennemførelsen af lignende indsatser.

Blandt de mange spændende projekter kan nævnes Fanø Kommunes etablering af en kolonihave, hvor man sammen med en naturvejleder vil skabe motiverende aktiviteter for borgere med demens. I Aarhus Kommune etableres "Kulturpatruljen" som et fast ugentligt tilbud om kulturelle oplevelser med en gruppe af frivillige. Og i Helsingør etableres fire aktivitetstilbud for borgere med demens på det kulturhistoriske frilandsmuseum Flynderupgård i Espergærde, hvor der dyrkes landbrug, og afgrøderne benyttes i museets erindringskøkken.

Godt grundlag for et spændende 2017 på demensområdet

Med den nye demenshandlingsplan for 2025 er der et godt grundlag for nye initiativer og forbedringer for mennesker med demens samt deres pårørende og fagpersoner, der i dagligdagen er med til at skabe gode liv med demens. Arbejdet med den nationale handlingsplan har været et stærkt eksempel på, at vi når langt, når vi samarbejder bredt og trækker på den viden og det engagement, der er i kommuner, regioner og de forskellige organisationer på demensområdet. Det viser ligeledes, at der er et tydeligt og fælles ønske om at blive bedre til at yde pleje og omsorg for mennesker med demens. Det store engagement og viljen til forandringer og forbedringer er afgørende for, at vi sammen kan løfte den danske demensindsats.